

5. Сформованість рівня навичок і вмінь. Показники: організаційні, суддівські, інструкторські, методичні навички контролю і самоконтролю. Рівень навичок оцінюється за ступенем автоматизму, співвідношенням кількості вдалих і невдалих проб. Рівень вмінь оцінюється за результатами участі та ефективності проведених заходів, дій.

Зміст фізичної вихованості змінюється на різних вікових ступенях розвитку особистості.

Можна сформулювати висновок, що фізична вихованість особистості – результат фізичного виховання (самовиховання, самовдосконалення) особистості: сформований рівень фізичного розвитку і фізичної культури особистості; розвиток гармонійних співвідношень форм, функцій і фізичних можливостей, що відповідають естетичним уявленням; сформованість життєво важливих рухових умінь та навичок (біг, плавання, ходіння на лижах, загартування, гігієнічні навички тощо); сформованість основних якостей особистості (силових, швидкісних, витривалісних, гнучкісних, координаційних та ін.); сформованість мотивації, потреби у фізичній досконалості; освіченість, набуття необхідних знань у галузі гігієни, медицини, спорту, суддівства, самоконтролю тощо; сформованість світогляду, моралі та етики; фізична, моральна і розумова готовність до здійснення особистих і соціальних функцій.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : “Либідь”. – 357 с.
2. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України. – Київ, 1997.
3. Організаційно-методичні основи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів : монографія / Мудрік В., Леонов О., Мудрік І., Ільченко А., Козак Є. – К. : Педагогічна думка, 2010.
4. Програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні / авторський кол: І.Бех, Т.Алексєнко, Г.Балл, О.Докукіна та ін. // Шкільний світ. – № 33 (545) – 2010.
5. Соціальна педагогіка : словник-довідник / за ред. Т.Ф.Алексєнко. – Вінниця : Планер, 2009.

В. М. Оржеховська

Т. Є. Федорченко

м. Київ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. Розкрито концептуальні засади формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу, зокрема актуальність, характеристика понятійного апарату, компоненти, критерії та показники сформованості превентивного виховного середовища.

Ключові слова: превентивне виховне середовище, показники сформованості, загальноосвітні навчальні заклади.

В умовах сучасних трансформаційних процесів в Україні спостерігається

тенденція до загострення соціально-економічних, психолого-педагогічних та медико-біологічних факторів, які детермінують деструктивну поведінку школярів.

Динаміка зростання за останнє десятиліття кількості неповнолітніх з девіантною поведінкою та урізноманітнення форм девіацій не лише доводять складність, глибину, полімотивованість цієї проблеми, а й підтверджують неефективність здійснених превентивних (попереджувальних, охоронних, захисних) заходів та недосконалість науково-методичного забезпечення процесу профілактики девіантної поведінки школярів.

Серйозними деструктивними факторами є погіршення стану здоров'я учнів та вживання психоактивних речовин; недоліки соціально-педагогічної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів; негативний вплив асоціальних структур, підліткової субкультури; послаблення виховної функції школи; негативний вплив засобів масової інформації, Інтернету на розвиток девіантної поведінки школярів (комп'ютерна адикція); жорстоке поводження з дітьми; дитяча бездоглядність; суперечливості та неузгодженості у законодавстві, відсутність ювенальної юстиції тощо.

Подолання цих причин можливе через створення педагогічно збагаченого середовища, формування превентивного виховного середовища, яке стане фактором інтегративного впливу на процес розвитку й самореалізації дітей, становлення життєстійкості, життєздатності, життєвої компетентності особистості.

Превентивне виховне середовище – це сукупність реально діючих соціально-педагогічних факторів, що зумовлюють соціально-духовний розвиток особистості, її соціально-правову підтримку та відповідальну поведінку у процесі активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями.

Головним осередком профілактичної діяльності в умовах превентивного виховного середовища є загальноосвітній навчальний заклад як простір спільного буття педагогів, школярів та батьківської громади в якому створено модель самоцінності дитини, максимального забезпечення її інтересів, взаємодії партнерів, реалізуються інноваційні технології педагогічної підтримки, соціального, педагогічного, медичного супроводу дітей з різними життєвими проблемами.

Методологічним підґрунтям формування превентивного виховного середовища є особистісно зорієнтований, аксіологічний, діяльнісний, системний, синергетичний, компетентнісний, середовищний підходи.

Базовими принципами формування позитивних моделей поведінки дитини в умовах превентивного виховного середовища є комплексність, системність, безперервність та практична цілеспрямованість, превентивність, гуманізація взаємин, урахування вікових, індивідуальних особливостей дітей, їхніх інтересів і потреб, діалогова взаємодія та свобода вибору, соціальне партнерство.

Однією з провідних і необхідних умов формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу є створення ефективної виховної системи. Для превентивного виховного середовища

характерними є компоненти: предметно-просторовий, ціннісно-смісловий, процесуально-операційний (технологічний) і контрольньо-оцінний (результативний).

Критерієм предметно-просторового компонента є зв'язок і керованість різноманітних функціональних зон. Показниками цього критерію є матеріальне середовище навчального та позанавчального процесу (приміщення, меблі, прилади, оснащення, архітектурні складові тощо; забезпечення різних видів навчальної діяльності початкової, основної та старшої школи (класні кімнати, спеціалізовані кабінети, лабораторії, забезпечення трудової діяльності: майстерні, ділянки, теплиці); фізкультурно-спортивної діяльності різних вікових категорій (спортивні зали, клуби, спортивні та ігрові майданчики, їдальня, оздоровчий центр тощо); ігрової діяльності (ігрові кімнати, спортивні та ігрові майданчики); художньо-естетичної діяльності (зали, спеціалізовані і профільні кабінети, художні дитячі центри); інформаційно-комунікативної діяльності (спеціалізовані кабінети, радіо - і телестудії, достатня кількість комп'ютерів); екологічної діяльності (усі приміщення ЗНЗ та закладів позашкільної освіти, шкільне подвір'я, прилеглі до школи території).

Критерієм ціннісно-сміслового компонента є персоналізація, створення індивідуального простору для учнів, різноманітні види діяльності: соціально-громадська, здоров'язбережувальна, навчально-пізнавальна, інформаційно-комунікативна й ін.

Процесуально-операційний компонент проявляється в діяльнісно-комунікативному інтегруванні, зокрема у партнерській взаємодії, співвіднесенні з поняттями, вміннями і навичками, проектній діяльності, укладанні колективних договорів тощо.

Критерієм контрольньо-оцінного (результативного) компонента є гнучкість і керованість превентивним виховним середовищем за інтегрованого використання різноманітних функціональних зон, відображення результативності регуляторних актів; контроль і оцінка дотриманості Державних стандартів базової і повної середньої освіти згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 р. №24.

Стрижнем успішного формування превентивного виховного середовища є партнерська взаємодія, що є дієвим засобом взаємного підвищення виховного потенціалу ЗНЗ і його партнерів: сімей, громадських організацій і закладів та установ системи державної підтримки людини (органи правопорядку, заклади охорони здоров'я, МНС, СЕС, соціальні служби тощо).

Виховний потенціал середовища спрямовується на обмеження його негативних факторів та посилення позитивних. Таким чином, сформоване превентивне середовище збагачує його виховний потенціал.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Сходження духовності : [наукове видання] / Іван Дмитрович Бех. – К. : Либідь, 2006. – 272 с.
2. Гонтаровська Н. Б. Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини : монографія / Н. Б. Гонтаровська. – К.: РВА "Дніпро – VAL", 2010. – 623 с.
3. Иванов С. П. Ребенок как субъект жизни в пространстве образования

современного мира / С. П. Иванов // Мир психологии. – 2002. – №1. – С.46–55.

4. Лукина А. К. Проектирование пространства развития подростка в современных условиях /А. К. Лукина // Педагогика. – 2002. – №1. – С.23–27.

5. Сокольников Ю. П. Теория воспитательных пространств / Ю. Г. Сокольников. – Москва-Белгород, 1998. – 40 с.

О. М. Пархоменко

м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ВЕДЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Анотація. Розкрито засади створення системи формування в учнів готовності до ведення фермерського господарства як результату організації в школі навчальної, трудової, самоосвітньої, самовиховної й інших видів діяльності.

Ключові слова. Формування готовності старшокласників, фермерське господарство.

Проблема дослідження розглядається у філософському, психологічному, загальнопедагогічному і конкретнопедагогічному аспектах. Виділяються суттєві й значущі для подальшого аналізу уявлення видатних філософів про працю, підготовку старшокласників до неї в сучасних умовах (Г. Сковорода, М. Бердяєв, М. Мамардашвілі, В. Кремень, І. Зязюн). Так, Г. Сковорода розглядав шлях до щасливого життя особистості, її моральне виховання, розумовий і емоційний розвиток тільки у зв'язку із спорідненою працею і самопізнанням [1].

Проаналізувавши результати досліджень сучасними науковцями (Ю. Бабанський, О. Мельник, Р. Гарбич, А. Казаков, О. Тополь, А. Кучерявий та ін.) різних аспектів готовності до праці доцільно зробити висновок про необхідність цілісного та особистісно орієнтованого підходів до її формування. На їх основі обґрунтовується концепція формування у сільських школярів готовності до ведення фермерського господарства. Проектування цілей, змісту та основних вимог до організації цього процесу спрямовано на розв'язання існуючих у практиці трудового навчання і виховання майбутніх фермерів суперечностей та з урахуванням таких факторів, як геополітичний, соціально-економічний та особистісно розвивальний. Сформульовано концептуальне бачення цілей відповідної підготовки.

Особистісно значущі цілі формування готовності визначають вихідні рівні готовності сільських школярів до фермерської праці, створення умов для прийняття старшокласниками цінностей фермерської діяльності як особистісних, формування в учнів смислоутворювальних мотивів оволодіння фермерською професією тощо. Соціально значущі цілі сприяють відродженню українського сільськогосподарського виробництва, формуванню особистості старшокласника, яка має досвід дослідницької та творчої діяльності в галузі організації сільськогосподарської праці.

Зміст професійно спрямованої освіти учнів сільської школи обов'язково повинен містити знання, вміння й навички у сфері виробництва фермерами сільськогосподарської продукції, саморегуляції поведінки в напрямі підготовки до праці та ставлення старшокласників до неї. Визначено характеристики